

ФАРС

Така без да дочака нито един признак на вълнение, нито една демонстрация или митинг, без да види никакви прояви на объркване, генерал Дьо Гол напуснал Париж и се отправил в ремонтираната си най-сетне резиденция „Боасери“ в Коломбе. През военните години паркът се бил разраснал. Алеята от около двеста метра, която водела от вратата му до къщата, била станала по-сенчеста. За да облагороди тази донякъде буржоазна двуетажна къща, генералът заповядал да пристроят към нея шестоъгълна кула, която се издигала сега над керемидения покрив на продълговатото здание със своя невисок конус. Това малко напомняло замък. Вътре в кулата, в стаята с три прозореца, е неговият кабинет. Когато генералът, седнал на бюрото, вдига поглед, пред него се открива широка панорама от поля, ниски хълмове, тъмнееща в далечината гора. „Галският лес“ — казва той. И нищо друго, нито една постройка, нито един човек чак до хоризонта. На полянката около къщата е заделена голяма, десет на седем метра леха във формата на лотарингския кръст: спомен от епохата, започнала в Лондон на 18 юни 1940 година. Това е вече история и Шарл Дьо Гол с известна тъга пристъпва към работата над своите мемоари. Впрочем, той драговошно се отвлича, за да отговаря на писма. Дьо Гол любезно, старомодно, високомерно благодари на всеки автор, който му изпраща книгата си. Случва се писма на негови предани хора, изпълнени с добри намерения, да го раздразнят. Верният Мишле, министър на въоръжените сили в неговото правителство, останал на този пост и след оставката на генерала, пише по повод на все още временното военно звание на Дьо Гол. Работата е там, че сега се извършва „уреждането“, проверката и утвърждаването на чиновете, получени през време на войната. Та нали Дьо Гол и досега още не е утвърден в званието бригаден генерал. Ако не премине

през процедурата на „уреждането“, той просто ще си остане полковник в оставка.

„Драги ми министри — отговаря Дьо Гол, — от 18 юни 1940 г., т.е. от онзи ден, когато напуснах армейските кадри, за да пристъпя към дейност от изключителен характер, се развиха събития от такъв мащаб и смисъл, че сега е вече невъзможно да се „уреди“ това абсолютно безпрецедентно положение.

Няма абсолютно никаква необходимост да се променя каквото и да било в това положение, продължавало през петте години, седем месеца и три дни на великото изпитание. Всяко „административно решение“, взето днес в това отношение, би било странно и дори смешно.

Единствената мярка, която отговаря на мащаба на тези събития, се състои в това, да се остави всичко в сегашното състояние. Някога смъртта ще оправи всички трудности...”

Дьо Гол се отказва от всичко: от военен медал, от награждаване с Ордена на Почетния легион, от специалното звание „Генерал на освобождението“. Той е бригаден генерал с неутвърден чин и носи по две звездички на ръкавите и на кепето, а на мундира — Лотарингския кръст.

Какво значение има всичко това за историята? За разлика от хората, които не чувствуват историята и своето участие в нея, той винаги я усеща. Тя е и тук, където се срещат полята на Шампан, Лотарингия, Бургундия, където небето е видяло толкова слава и скръб, където земята е щедро наторена с кръв и трупове. Той вижда следите на римския път, който минава от Лангр до Страсбург. Недалеч са Катуланското поле, където галите спрели Атила, и полесраженията на императора. Тук са пътищата за нахлуване във Франция. В продължение на два човешки живота те са били седем. Поколения гали, французи, кралски мускетари, санкюлоти, строители на катедрали и разрушители на манастири са минали по тези земи, където сега не се виждат следите им. На мястото на Коломбеле дьо-з-Еглиз през XIV век се издигал манастирът „Сен Батист“. До него след един век била построена втора църква. Оттук е и името на селото: „Дьо-з-Еглиз“ — две църкви. Но манастирът е разрушен и е останала само тясната и стара църква, построена през XVIII век, където той ходи в неделни дни да слуша литургия. Колко поколения са живели, страдали

и умирали в тези места, оставили пред неговия взор съвсем пустинен пейзаж.

Генералът спира поглед на страница от любимия Шатобриан, който писал на старини: „Като зрител, останал в напуснатата от всички зала с празни ложи и угасени свещи, аз сега съм сам в целия свят пред спуснатата завеса в мълчанието на нощта...“

В Коломбе не идвали често гости: от Париж дотук е около двеста и петдесет километра. Пък и у генерала не посрещали весело. Трапезата била винаги оскъдна, особено в петък. Обикновено имало бира, а вино се поднасяло само в чест на поканените. Генералът обичал простите ястия, особено със зеле. Между неговите приближени се носела шегата: „Аз бях в Коломбе и ме гостиха овнешко рагу с картофи. Без овнешко и без картофи.“ Бюджетът на семейството бил ограничен. Продали разкошната американска кола, подарък от Рузвелт, и купили малка френска. Госпожа дьо Гол получила право да кара кола и сама отивала в близкото градче за продукти.

От време на време предани хора, които не се плашели от дългото пътуване, все пак навестявали генерала. Тук идвали Мишле, Валон, Сустел, Малро, Гишар, Д'Астие и други голисти още от лондонските времена. Д'Астие така описва обстановката в Коломбе: „Къщата е просторна. Отначало попадаш в стая, подредена много просто, по селски. Втората стая е голям салон, обзаведен в традиционен дух без всякакви измислици... Мобилировката варира от стил Луи XV, истински или подправен, до Наполеон III и английски стил. Тя е попадала тук в различни времена: по наследство, като сватбени подаръци, като вещи, купени по някакъв случай или по необходимост или докарани от местата на гарнизонната му служба. Животът протича в столовата или в малкия салон, където се събират след ядене. Тонът никога не се повишава: няма нито караници, нито смях... Преди да се върне в кулата си, където не се допускат нито децата му, нито жена му, нито гостите, Дьо Гол, настанил дългото си тяло във волтеровското кресло, посвещава четвърт час на беседване...“

А след това се оттегля в кулата си и затворен там, чете, размишлява, мълчаливо съзерцава безлюдния хоризонт и пуши, пуши твърде много: три-четири кутии на ден. Не, той не намерил спокоен живот, макар и да казвал, че на село се чув-

ствува много добре. Скучно му е, възмутен е, че са го забравили, недоволен е от всичко. Щом само се заговори за политика, избухва в презрителни, злобни реплики: „Аз не обичам социалистите, тъй като те не са социалисти. Не обичам МРП, защото именно са МРП. Не обичам моите привърженици, защото те обичат парите...“ Той намира, че само комунистите са запазили способността да действуват и решават. Но тъкмо това го и възмущава, защото не обича особено комунистите, макар и да уважава силата им.

Въпреки цялото си отвращение от политическата действителност Дьо Гол с напрежение следи събитията. Всяка сутрин бърза да посрещне шофьора, който купува вестници в Бар сюр Об и ги донася в „Боасери“. Той ги грабва, вървешком чете, като коментира със злъчен сарказъм всяко съобщение. Всеки ден в 12 часа и 59 минути с точността на автомат излиза от кабинета си и включва радиото. По това време предават политическа информация, която генералът веднага преценява, по-точно безпомощно клейми: „В тази страна е невъзможно да се направи нещо... Французите се връщат към своите бълвочи... Франция плува по течението... Тя ще се търкаля до края на пропастта.“

Сега вече съвсем ясно се проявява трагедията на генерала: хранейки, култивирайки, лелеейки най-възвишена идея за една абстрактна, вечна Франция, той с все по-голямо презрение се отнася към реалните французи! Толкова повече, че те лесно се справят без Дьо Гол. След неговата оставка без никакви затруднения се образува ново правителство от представители на компартията, социалистите и МРП. Оглавява го доста безцветният социалист Феликс Гуен. Но той поне примирява някои противоречиви стремежи на своите доста различни министри. Партиите сега започват да играят решаваща роля, защото вече го няма Дьо Гол, който ги потискаше със своята тежест, авторитет и презрение. Работите наистина не вървят блестящо, макар и не по-лошо, отколкото при Дьо Гол. Народът, разбира се, гладува, както и по-рано, а спекулантите и черната борса процъфтяват. Инфлацията стремително хвърчи нагоре. И все пак икономиката бавно, със скърцане набира сили. Например през 1946 г. са получени въглища четири пъти повече, отколкото през 1945 година. Комунистите, оглавяващи икономическите министерства, водят енергична битка за производство,

измъкват страната от острата икономическа криза и преодо-
ляват саботажна буржоазията. Работниците търпеливо се
въздържат от стачки, защото именно в това време се провеждат
особено важни социални реформи. И тук излизането на Дьо
Гол опростява много нещата. През 1946 г. работната заплата
се увеличила с около 25 на сто. Наистина обезценяването на
парите бързо поглъща добавката. Но както и да е, Франция
без Дьо Гол не загинала и не се провалила в пропастта.

Централно място в политическия живот заема все същият
проблем за бъдещия държавен строй, за разработване на про-
екта за конституция. По-рано на дейността на конституцион-
ната комисия оказвал влияние Дьо Гол. Сега от проекта се
изхвърлят някои антидемократични положения. В него се про-
възгласяват икономическите и социалните права на трудещите
се, подчертава се светският характер на държавата. Напълно
се запазва принципът на суверенитета на Националното съ-
брание. Конституцията отива далеч напред в сравнение с основ-
ния закон на Третата република. Проектът изпълнява надеж-
дите на бойците от съпротивата. На 5 май 1946 г. става ре-
ферендумът. МРП и другите десни партии, голистите и цър-
квата гласуват против. В резултат първата конституция се про-
валя: 10 450 000 избиратели гласуват против, 9 280 000 — за.
Сега трябва да се избира ново Учредително събрание и да се
състави нов проект. На 2 юни се провеждат избори. Атмос-
ферата е тежка. Лидерът на социалистите Блум посетил САЩ,
където обещали щедра помощ, ако комунистите излязат от
правителството. Резултатът е следният: социалистите губят
четвърт милион гласа и получават 112 места, комунистите пе-
челят 200 000 и 146 мандата. Укрепва позицията на МРП; ка-
толиците получават допълнително един милион гласа, 160 мес-
та и имат най-голямата фракция в камарата. Десните остават
на старите позиции. Общо взето, става явно придвижване на-
дясно. Започва да се готви нов проект за конституция.

Дьо Гол мълчал по време на референдума и изборите. През
май той дори с презрение отхвърлил предложението на ми-
нистър-председателя Гуен да вземе участие в церемонията по
случай Деня на победата. Но сега решил да се намеси. Успехът
на МРП, партията, на която той може да разчита повече, откол-
кото на другите, провалът на конституцията при референдума
— всичко изглеждало обнадеждаващо. Тетнеж, един от лиде-

рите на МРП, го предупреждава: „С вашето противопоставяне на конституцията вие унищожавате шансовете за избирането ви за президент на Републиката.“ Точно това него никак не го вълнува, защото „те“, т.е. партията, отреждат на президента смехотворна декоративна роля. Той отговаря: „Може би ще бъде победен. Но през целия си живот съм търпял поражения в началото, за да победа накрая. Спомнете си моите военни теории или по-добре моя призив от 18 юни 1940 година. Тогава около мене нямаше почти никой. Но след четири години аз имах масите. Може би така ще стане и с конституцията.“

На 16 юни 1946 г. Дьо Гол шумно излиза отново на политическата сцена. Старателно са подготвени декорациите. Той говори на митинг в Байо, в същото малко нормандско градче, където започва да укрепва властта си след десанта на съюзниците. Всичко напомня за „Свободна Франция“. Присъствуват: адмирал д'Аржанлио, върховен комисар на Франция в Индокитай, генерал Жуен, началник на генералния щаб, Гастон Палевски, бивш директор на неговия кабинет, Морис Шуман, който обикновено водел неговите радиопредавания от Лондон, неговите бивши министри Рьоне Капитан и Жак Сустел. Събрана е огромна аудитория от цяла Франция. Тълпата го посреща с викове: „На власт! На власт!“

Дьо Гол предупреждава Учредителното събрание да не съставя нов проект за конституция по образец на първия. Той разяснява идеалния проект за Франция: най-широки пълномощия на президента и максимално ограничаване властта на парламента с две камари. Това е неговият заветен план за авторитарна република от президентски тип. Дьо Гол с негодувание отхвърля подозренията за диктаторски намерения. Той красноречиво заклеява самата идея за лична диктатура, встъпвайки в явно противоречие със същността на собствените си планове: „Без съмнение отначало диктатурата изглежда полезна. Сред ентузиазма на едни и покорността на други, при натрапения от нея жесток ред, прикривайки се зад външен блясък и едностранна пропаганда, тя предизвиква поначало динамизъм, който контрастира с предшестващата я анархия. Но диктатурата неизбежно преминава границите в своите предприятия. Поради това, че сред гражданите започва да се проявява раздразнение срещу потисничеството и копнеж по свободата, диктатурата е принудана на всяка цена да ги компен-

сира с все по-големи постижения. Нацията става машина, която стопанинът заставя да работи с все по-нарастваща, необузdana скорост. Стане ли дума за вътрешни или външни планове, задачи, опасности, усилията постепенно преминават всяка мярка. На всяка стъпка, вътре в страната и зад границите ѝ, се изпречват многобройни препятствия. Накрая пружината се скъсва. Нацията се оказва сломена, паднала още по-ниско, отколкото преди началото на авантюрата.“

Естествено, комунистите и социалистите се отнесли твърде отрицателно към речта на Дьо Гол. Затова пък решително я одобрили десните. Що се отнася до партията МРП, от която особено зависел изходът на борбата около конституцията, нейните водачи изразили симпатия към Дьо Гол, въпреки че към неговите проекти се отнесли твърде сдържано. В това време се готвел новият проект за конституция. Той излязъл помалко демократичен, разширявал правата на президента, предвиждал втора камара на парламента — Съвет на републиката. Но комунистите все пак успели да спасят основното му прогресивно съдържание. Дьо Гол осъдил и новата конституция, като казал, че тя е родна сестра на първата. В резултат на това пукнатините в отношенията му с МРП започнали да се превръщат в разрыв: католиците поддържали конституцията.

На 13 октомври се състоял втори референдум и този път конституцията била одобрена, макар и със слабо мнозинство при много въздържали се. Дьо Гол презрително забелязал, че конституцията е одобрена само от една трета от французите, другата трета са я отхвърлили, а последната трета са я пренебрегнали. При все това новият държавен строй се родил и започнала историята на Четвъртата република.

Това било ново поражение за Дьо Гол, защото избирателите не го послушали, а политическите партии се оказали много по-силни. Какво да прави по-нататък? Оставало му само такова съмнително средство за борба, като „Съюзът на голистите“, появил се с цел да поддържа идеите, изложени от него в Байо. В него влизали хора от различни партии, лично предани на Дьо Гол. Отначало генералът открито поддържал този съюз, като се надявал да спечели в изборите. Но веднага почувствувал, че тъкмо с това се отказва от ролята на арбитър, възплаващ волята на цялата нация, а става просто лидер на партия, при това твърде слаба. Затова той повече не се намесил в

предизборната борба, което било проява на предвидливост. „Съюзът на голистите“ получил в изборите на 10 ноември 1946 г. всичко на всичко 330 000 гласа. Това пето поред гласуване през годината отново донесло победа на комунистите. Те събрали 5,5 милиона гласа и получили 182 места. Социалистите пак загубили и запазили само 101 места, а МРП загубила половин милион гласа. Точно тогава станало окончателното скарване на Дьо Гол с МРП. В навечерието на изборите станали известни отзивите на генерала за лидерите на МРП, които бил нарекъл „бездарни, но опасни“. След това католическата партия получила още по-точна и унищожителна оценка от Дьо Гол. Той казал, че в тази партия „акулите са погълнали апостолите“. Обаче главното, което скарало генерала с тази най-голяма некомунистическа партия, бил паническият страх, обхванал буржоазията поради непрекъснатите успехи на компартията. В борбата с комунистите се искало обединението на всички сили, а генералът се оказал фактор на разкол, опасността от неговото идване на власт тласкала социалистите към сътрудничество с комунистите. За да не оставят сами тези двама партньори, твърде опасни за буржоазията, когато действуват заедно, в правителствената комбинация се изисквало участието на МРП. Ето защо трипартийният блок се запазил, когато влязла в сила конституцията на Четвъртата република. След кратковременното еднопартийно правителство на социалистите начело с Леон Блум през януари 1947 г. се образувало ново правителство на трипартийния блок начело с Рамадие. Но освен комунисти, социалисти и МРП сега в правителството се включили радикали и даже десни. Изобщо чувствувало се възраждане на традиционните форми на френския парламентаризъм, който по мнението на Дьо Гол винаги е бил причина за всички нещастия на Франция. За председател на Националното събрание избрали Едуар Ерио, който заемал този пост в последните години на Третата република. По такъв начин всичко „се нормализирало“ и не оставало място за дейност на Дьо Гол, човека на извънредните обстоятелства, острата криза, голямата опасност. Но те като че ли не се усещали и генералът се оттеглил в Коломбе. От 1 ноември 1946 г. до 30 март 1947 г. той мълчал и скучаел, съзерцавайки безлюдния хоризонт на Шампан. Наистина на посетилия го Александър Пароди казал нещо противоположно: „Аз никога не скучая — ако съм сам,

сам съм със себе си.“ В действителност бездействието, еднообразието на селския живот го угнетявали. В здрача дълго седял на дивана, тапициран със зелено кадифе, пред горящата камина. Посетителите го съветвали да се върне към политическата дейност, но той с досада ги прекъсвал: „Не, моля ви се, предоставете ми удоволствието да хвърлям дърва в камината. Това е всичко, което ми е останало.“

Дьо Гол е на 56 години — възрастта, когато човек е пълен със сили и желание да действа. Той обаче чувства, че да чака безкрайно в тази възраст вече не може. Разбира се, в случай на голяма криза него ще го повикат, но кога ще дойде тя? Такава възможност изглеждала неопределена, съмнителна и дори невероятна. При това времето заличава в човешката памет образа на легендарния освободител на родината. Нима никога вече няма да има случай да изпита наладата от „божествената игра на герой“, в която от млади години виждал смисъла на живота си? Нима няма да се повтори суровото щастие на борбата, започната на 18 юни 1940 година? Той внимателно следи живота на Франция и на целия свят. Инстинктивният стремеж да види събития, които биха били достойни за неговото участие, го заставя да драматизира и без това достатъчно острата и сложна обстановка в началото на 1947 година. Зад рутината на парламентарния живот на Франция предчувствува настъпването на страшни събития. Френската колониална империя, която с такъв труд бил събирал по късове през военните години, започва да се разклаща под ударите на националноосвободителното движение. Избухва въстание в Мадагаскар. Започва война в Индокитай. Все повече се задълбочава финансовата криза. Това му позволява да говори, че „1947 г. рискува да стане година на финансов и колониален крах, така както 1940 г. била година на военно и политическо разпадане“.

През цялото време той търси аналогии със събитията от 1940 година. Но всъщност тогава главното беше нападението на Германия, тогава Хитлер хвърли всички в паника. За Дьо Гол, „пазителя на националния суверенитет, великия страж на независимостта на Франция“, главното е външната опасност! И тя се появява, при това не само във въображението на Дьо Гол. Това е времето на разпадане на антихитлеристката коалиция, на нейното разцепление на противоположни политиче-

ски, а след това и военни блокове. Именно в първите месеци на 1947 г. става гигантското избухване на антисъветската истерия. Като че ли оживели времената от 1919 г., когато по стените на Париж се хвърляли в очи плакати, изобразяващи болшевики с нож между зъбите. В милиони тиражи се издават злобни антисъветски пасквили. Поради изострените отношения на западните държави със СССР в областта на дипломатията се публикуват много съобщения за неизбежната и близка „съветска агресия“ против страните на Западна Европа. Това зараждане на „студена война“ придобило особено болезнена острота във Франция, където буржоазията и без това била напласена от бурното нарастване на влиянието на френската компартия.

Засилил се напливът на посетители в Коломбе. Това били спътниците на Дьо Гол от лондонската епопея, хората на нелегалната мрежа на БСРА, създадена от Паси през военните години, сега скучаещи без работа, представители на консервативните кръгове, действително напласени от комунизма, безделници, способни да направят кариера само под сянката на високата фигура на генерала, противници на първите проекти за „европейско обединение“, обръщащи се към признатия защитник на независимостта на нацията. Всички те в един глас повтаряли, че страната всеки миг може да се окаже застрашена от гибел, че никой освен Дьо Гол не може да я спаси. Рисували му тенденциозна картина на състоянието на умовете, възмутени от възраждането на гнилия парламентаризъм. Станали вече известни факти на отвратителна корупция. Феликс Гуен, наследник на Дьо Гол на поста министър-председател, се оказал замесен в спекула с вино. Ясно, Франция трябва да се спасява! Приближава буря и на капитанския мостик трябва да стои изпитаният кормчия. Тези семена паднали на подготвена почва — генералът сам жадувал за дейност.

Жан-Ремон Турну пише в книгата „Трагедията на генерала“. „Малко по малко увереност обхваща Дьо Гол: пътят му към властта е открит. Ето кое ще го освободи от болезненото състояние на прикованост към Прометеевата скала.“

Така се ражда безславно завършилата епопея РПФ — „Обединение на френския народ“. Извънредно характерно е, че Дьо Гол в мемоарите си ѝ посвещава една съвсем мъглява фраза, в която дори не се споменава името на прословутата организация. Франсоа Мориак, почитителен поклонник на ге-

нерала, когото той смятал за самотна благородна личност, възплачваща най-добрите традиции на френската нация, виждащ у Дьо Гол човек с висок ум, лична безкористност и великодушие, писал, че „РПФ било огромна грешка на Дьо Гол“.

Жан Лакутюр пише, че „не може нищо да се разбере от невероятната авантюра на РПФ, ако я отделим от климата на тази епоха, обстановката на разрыв между Изтока и Запада и раждането на „студената война“... В политическия френски пейзаж нейната оригиналност се състоеше в онази театрална атмосфера, която ѝ придаде Андре Малро. РПФ — това е Шарл дьо Гол в постановка на Андре Малро“.

Талантливият, но абсурден романист, поклонник на „революциите“, които той откривал в най-странните събития, през 1944 г. се запознал с Дьо Гол, на когото направил голямо впечатление с културата си, с романтичния си подход към политиката и с горещата си преданост към генерала. Той смятал Малро „за един от най-видните френски писатели“. Дьо Гол го приближил до себе си, направил го министър и казал, че Малро така силно му влияе, както навремето си Емил Мейер. Именно Малро придал на целия почин с РПФ романтичния облик на „втора Свободна Франция“, повторение на обръщението от 18 юни, „нова съпротива“ и пр. Често споменаваната фраза, че великите събития в историята се повтарят два пъти — първия път като трагедия, а втория като фарс, в дадения случай била много уместна. Това било именно фарс, безсмислен и недостоеен за генерала.

През март 1947 г. Дьо Гол взема решение да започне „втора съпротива“. Решението последвало веднага след провъзгласяването на известната „доктрина Труман“, която послужи като официално обявяване на „студената война“. На 30 март в Брюневал, в Нормандия, в подножието на стръмни скали, се състояла церемония, посветена на извършената тук десантна операция на канадските и английските войски от 27 февруари 1942 година. В присъствието на английския и канадския посланик и 50 хиляди французи Дьо Гол произнесъл реч, отдавайки дължимото на героизма на чуждестранните войници, разрушили тук германските радары, и на бойците от съпротивата, които им посочили пътя. Генерал дьо Гол завършил речта си с мъглявата фраза: „Ще дойде ден, когато огромното мнозинство

французи ще се обединят с Франция, ще отхвърлят безползната игра и ще преустроят лошо устроения ред, при който нацията губи своя път, а държавата се дискредитира.“ И той определил на своята аудитория среща за следната неделя в Страсбург.

В това време в политическите кръгове вече от няколко седмици се носели слухове за възможността за държавен преврат. Току-що върнал се в Коломбе, Дьо Гол научил, че всеки миг въпреки късния час се очаква да пристигне ръководителят на правителството Пол Рамадие. Наистина, министър-председателят излязъл през тайна врата от „Отел Матиньон“, резиденцията на правителството, седнал в колата, шофирана от директора на неговия военен кабинет генерал Бонафе, и се понесъл на 250 километра към Коломбе.

Още с влизането си развълнувано започнал да моли Дьо Гол да не поставя под заплаха републиканския режим, който единствен може да доведе Франция до възраждане. Той го молел да помогне за това, защото Франция не може да съществува без република. Дьо Гол студено и строго отговорил на министър-председателя:

„Сегашната конституция не осигурява величието на Франция — единствената грижа и висша цел на живота ми. Режимът на партиите е зловреден. Той пречи за провеждането на голяма външна политика и нарушава стабилността и вътрешното спокойствие.“ След това генералът заговорил с още по-суров тон: „Вие ме упрекувате, че съм станал политически водач. Да, това е вярно, аз съм политически водач. Съпротивата не беше само национална, тя беше, господин председателю, също и политическа. И аз продължавам да играя своята роля, представете си. Аз ще остана вожд на нацията. Не се учудвайте, ако произнеса и други речи и направя изказвания по проблемите на бъдещето на родината. Не чакайте от мене да се откажа. Аз възстанових републиката. Нима мислите, че сега искам да я сваля?... Аз служа само на Франция и винаги ще служа само на Франция.“

Рамадие, завършвайки доклада си пред президента на републиката Ориол за своето нощно пътуване до Коломбе, казал: „Генералът ми предложи чашка кафе, но кафето се оказа лошо. Той любезно ме изпрати посред нощ до моя автомобил и на

прощаване ми каза: „Успокойте разтревожените умове. Аз няма да играя ролята на Буланже.“

Генерал Буланже се опитал през миналия век да стане диктатор. Този опит завършил плачевно, защото, като повярвал на слуха, че ще бъде арестуван, избягал в Белгия и наскоро след това се застрелял на гроба на своята умряла любовница...

Венсан Ориол, след като изслушал доклада на Рамадие, забелязал: „Добре! Нека да знае, че аз няма да бъда Хинденбург!“ Тук се напомняло за друга историческа аналогия. Президентът на Германия Хинденбург повикал навремето Хитлер на власт...

И така Дьо Гол обявил война на Четвъртата република. Нейното правителство засега се ограничило само с лишаване на Дьо Гол от почетна охрана и нареждане да не се предават неговите речи по радиото, ако не носят официален характер. По това време стените на къщите из цяла Франция се украсявали с огромни афиши, на които Дьо Гол бил изобразен на фона на картата на Франция. Те канели в Страсбург за отпразнуване на втората годишнина от освобождението на Елзас от германците. Изборът на мястото и поводът за новата акция на Дьо Гол — всичко подчертавало далечни планове. Страсбург от времето на Френско-пруската война бил символ на френския национализъм и на борбата за възвръщането на Елзас и Лотарингия. През януари 1945 година градът бил превзет от френски войски, но поради настъплението на Рундшед в Ардените Айзенхауер решил да го изостави. Дьо Гол се възпротивил на това, още повече, че контранастъплението на германците било провалено от гигантското настъпление на Съветската армия на Източния фронт. Това Дьо Гол не споменал в голямата си реч на 7 април от балкона на кметството. Той казал, че ако се появи нова заплаха, Франция ще се бори заедно със Съединените щати. След това Дьо Гол изложил своите критични възгледи върху конституцията и политиката на Четвъртата република и посочил подробна програма на действие за общото спасение и за дълбока държавна реформа. Настъпил е моментът, казал той, в който французи и француойки, огромното множество от нашия народ трябва да се обедини в името на френския народ и да действа в рамките на закона. Засега не било още съвсем ясно за какво става дума, но още същия ден се появил инициативен комитет.

На 14 април Дьо Гол обявил създаването на нова „национална“ партия: „Днес бе създадено „Обединение на френския народ“. Аз се заех с ръководството на това обединение.“ Изяснили се и целите на новата организация: унищожаване системата на партии, особено на комунистическата партия, и създаване на силен режим от президентски тип въз основа на идеите, изложени от Дьо Гол още в Байо миналата година. Организацията и нейният апарат бързо започнали да се създават. Всичко се нареждало по военному, никакви избори и гласувания. Всички ръководители се назначавали от Дьо Гол отгоре. Генерален секретар на организацията станал Жак Суестел.

РПФ се появила в условията на масово недоволство от положението в страната. Дажбата за хляб от 1 май била намалена от 300 на 250 грама дневно, а скоро след това и на 200 грама. Дребната буржоазия била обхваната от антикомунистическа психоза. През май вече 800 000 души се присъединили към организацията, от тях само в Париж — 100 000. На ул. „Солферино“ № 5 се настанило управлението на РПФ. Това бил малък, мрачен хотел с тъмни, лошо обзаведени стаи. На първия етаж бил уреден кабинетът на генерала и на неговия адютант капитан Боневал. На втория етаж били настанени разните служби. Този щаб управлявал високият, мълчалив, загадъчно усмихващ се офицер Оливие Гишар.

В това време генералът произнасял една след друга речи, в които разкривал своите цели и намерения. Особено характерна е речта, която произнесъл на 27 юли в Рен — столицата на Бретан. Целият ѝ смисъл се свеждал до антикомунизъм. Френските комунисти Дьо Гол обявил за „сепаратисти“. Дейността на партията, за която бил гласувал всеки четвърти французин и която неизменно и твърдо отстоявала националните интереси на Франция, той представил като служба на „интересите на велика славянска държава“. Обвинил комунистите в стремеж към диктатура и че уж само „използват“ лозунгите за социална справедливост и освобождение на трудещите се, макар всъщност да искали едва ли не да подчинят „нашата прекрасна страна“ на тоталитарен режим, „при който французинът не би разполагал повече нито с тялото, нито с душата си“. Дьо Гол повтарял по такъв начин най-примитивните и

груби нападки на крайно десните, реакционни, антикомунистически вестници и на техните собственици.

След това генералът минал към Съветския съюз. Той напомнил за решаващата роля на Съветската армия в разгромяването на фашизма, за възхищението на французите от съветските победи, за установяването на дружески отношения с Москва. Припомнил също за своето отиване в Москва през декември 1944 г. и за сключения там съюзен договор. Обаче сега, казал Дьо Гол в противоречие със себе си и с фактите, Съветска Русия внушава тревога: „Блокът, обединяващ 400 милиона души, граничи с Швеция, Турция, Гърция и Италия. Неговите граници се намират на разстояние 500 километра от нашите граници, което е равно на два етапа от велосипедни състезания през Франция... Това състояние на нещата рано или късно ще постави под страшна заплаха свободата на хората и независимостта на Франция.“

Идеите, които Дьо Гол изложил в Рен, ще се повтарят в различни варианти в други негови речи, те ще легнат в основата на пропагандата на РПФ. Периодичните издания на РПФ „Етенсел“ („Искра“) и „Расамбълман“ („Обединение“) ще превърнат възгледите на Дьо Гол в лозунги и възвания, ще комбинират от тях нещо, подобно на идеологична платформа. Но те си остават без доказателства, примитивни, нелепи вариации на стандартния антикомунизъм. Никакви доказателства за съществуването на заплаха от съветска агресия не е имало и не е било възможно да има. Опитите да се обоснове главната идеологична теза на РПФ не отивали по-далеч от фантастичната аналогия между политиката на СССР и политиката на Хитлерова Германия. Така през октомври 1947 г. Дьо Гол заявил: „Аз казвам: Франция е в опасност! Няма нито един здравомислещ човек, който да не вижда появяването на хоризонта на най-тревожни перспективи. Заплатили скъпо опитите на Хитлер да наложи властта си, ние с огорчение виждаме как друга държава се стреми да разпространи своята власт над света.“ И това се говорело за страната, която съвсем наскоро била спасила Франция от фашистко поробване!

И тук не се дават никакви доказателства за реалността от съветска опасност. А такава опасност не можело и да има, ако не смятаме например позоваването на голисткия орган „Етенсел“ на митическото „завещание на Петър Велики“, който бил

искал от своите наследници безгранично разширяване на територията на Русия.

Препечатвали се също тъй изказвания... на Карл Маркс по повод на агресивността на руския царизъм. И освен това — нищо друго! СССР нямал никакви завоевателни планове, никога не бил предявявал никакви териториални претенции към Франция. Нещо повече, елементарният анализ на политическото, икономическото и социалното положение на СССР свидетелствува, че тази страна като никоя друга е жизнено заинтересована от запазването на мира.

Крайната идейна нишета на призивите на РПФ към масите напомня един любопитен диалог, предаден от човек, близък на Дьо Гол. Веднъж негов другар от Сен Сир забелязал: „Мухите не се примамват с оцет.“ Дьо Гол отговорил: „Що се отнася до мене, аз ги примамвам с лайка...”

Настъпва странно противоречие между светогледа на Дьо Гол и неговата дейност начело на РПФ. Още от млади години той отхвърлял всякакви действия а priori, изхождащи от някакво предварително прието положение. А сега като изходна точка му служи тезата, че комунизмът е агресивен. Цял живот Дьо Гол отхвърлял стойността на каквито и да било доктрини, а сега изцяло възприема доктрината за органическата агресивност на комунизма. Изглежда, че той съвсем бил забравил толкова ценените от него идеи на Анри Бергсон, който изисква да се действа в зависимост от конкретните обстоятелства, а не от абстрактни положения. В книгата си „Върху острието на шпагата“ Дьо Гол пише: „Действията трябва да се предприемат в зависимост от обстоятелствата. Генерал, който разполага с превъзходна армия и който най-старателно я е разположил на бойното поле, търпи при все това поражение, ако не е разубил нищо за противника.“

Но в дадения случай за „противника“, т.е. за СССР, не искали да узнаят нищо, защото всичко се смятало за предварително известно. В цялата тази история ясно се вижда също така, че е пренебрегнат свойственият на Дьо Гол метод за решаване на всички проблеми от позициите на предимството на националния фактор, стоящ, както винаги смятал, по-високо от всякакви идеологични конструкции. Но сега именно идеологичната схема на антикомунизма станала основа на действията на Дьо Гол. При това водел работата натам, че Фран-

ция трябвало да се откаже от самостоятелна национална политика, защото той я присъединявал към антикомунистическия кръстоносен поход на САЩ. Това е още едно въпиешо противоречие този път между постоянния национализъм на Дьо Гол и изблика на сляп антикомунизъм.

В крайна сметка реалната идеология на РПФ се свеждала просто до демагогия, т. е. до използване на страха от измислена опасност и до обещанието за спасяване от нея. Александър Верт, твърде проникателен биограф на Дьо Гол, пише: „Най-неразбираемото при създаването на РПФ бяха мотивите, подбудили Дьо Гол да се залови за толкова рисковано предприятие. Той не беше роден демагог. В същото време през 1947 г. се създаде впечатление, че е решил да се държи като демагог и да се съгласява на всички демагогски въртели и хитрини. На хората, на които в миналото правеше дълбоко впечатление суровото достойнство на Дьо Гол, беше тежко да гледат това.“

Демагогските идеи се обличали в съответна форма. Основен вид дейност на РПФ сред масите били гигантските митинги, на които говорел Дьо Гол. С невероятна енергия той обикалял цяла Франция от единия край до другия, при това не един път, и произнасял речи. Това ставало в бляскава театрална обстановка. Построявали се грамадни трибуни, издигали се много огромни мачти, на които се развявали хоругви с лотарингския кръст. Прожектори, факли, фойерверки ослепявали зрителите. Имало и звуков съпровод, състоящ се от рева на музики, биене на барабани, дружно скандиране на лозунги. Активистите на РПФ от по-рано събирали огромни тълпи. Така на митинга във Венсен на хиподрума се събрали 500 000 души. Отначало се изпълнявала някаква героична пиеса, а след това излизал хор и пеел народни песни. Най-после след съответната подготовка в предварително определен момент се появявал Дьо Гол и започвал с тон на пророк да рисува апокалиптични картини на близката война. Всичко това измисляла фантазията на сценариста Андре Малро.

Починът имал успех, макар и доста краткотраен. Цялата работа се заключавала в психологията на тълпата, която била привикнала през военните години да свързва личността на Дьо Гол с борбата за спасение на отечеството. Необходимо било доста време, за да се разбере подмяната на думите и явленията: Дьо Гол бил същият, а борбата — съвсем друга, отечеството

просто не се нуждаело от спасяване, особено с такива средства. При това, пуснали веднъж в ход пропагандаторската машина, която втълпявала тревога за неминуемо страшно нападение, помощниците на Дьо Гол толкова се увлекли, че се оказали в плен на собствената си мистификация.

Сътрудниците на Дьо Гол, които нарекли „императорска гвардия“, преди всичко полковник Рьоми и Жак Сустел, разработили например подробен план за евакуация от Франция на генерала със семейството му и щаб от най-близки помощници, в случай че се започне война. Предвиждало се в същия момент да се предаде закодирано условен израз от Париж в Коломбе по телефон „40—Шомон“. Незабавно специална група трябвало да закара генерала и свитата му на летище „Сен Дизие“, където неговият пилот от времето на войната майор Ремон винаги държал готов самолет. След това следвал полет. Но закъде? Англия при новите условия изглеждала твърде близка. В Швейцария, където братът на Дьо Гол Ксавие бил консул? Но Швейцария навярно ще се окаже окупирана. Набелязало се да отлетят в Африка или Канада. Оттам трябвало да прозвучи скоро нов призив „18 юни“. Дьо Гол скептично изслушвал всички тези предложения, без да изказва нито одобрение, нито отрицание. Веднъж, четейки поредния поверителен доклад за новото изостряне на международната обстановка и за близкото нападение, Дьо Гол забелязал: „Сталин може, разбира се, да нанесе удар. Франция ще бъде бързо окупирана и казачите ще стигнат до Атлантика... Но, пита се, защо Сталин досега не е хвърлил своите танкове и парашутисти в Европа?“...

Работниците от секретните служби на РПФ дотолкова се разгорещили, че за всеки случай докарали в „Боасери“ картечница, окована в дървено сандъче. Когато научил за това, генералът в отчаяние вдигнал ръце към небето: „Това е смешно!“. Тогава по-добре ми дайте танк! Престанете вече с тия работи, моля ви!“

Но каква ще се окаже все пак същността на РПФ, ако се отхвърли външният блясък на пропагандата за всенародно обединение? Станало ясно, че РПФ въпреки рекламата за надпартийност била партия, макар и твърде особена, която обединявала главно консервативните средни слоеве, селяните, търговците и градската дребна буржоазия. Когато РПФ започнала да участва в изборите, тя получила поддръжката на изби-

ратели, които обикновено гласували за десните. Най-любопитно е, че отношението на бившите привърженици на властта във Виши към РПФ разкрило истинската ѝ социална природа. Те като че само чакали нейната поява, за да се включат в политическия живот. Какво ги привлякло в тази „нова съпротива“? Още от самото начало, веднага след освобождението на Париж, Дьо Гол започнал да учудва мнозина със своето снизходително отношение към доскорошните най-върли врагове. Той помилявал Петен, осъден на смърт, искал милосърдие, меко отношение към колаборационистите. В сравнение с огромните жертви на гестапо и Виши броят и размерът на наказанията се оказали нищожни. В малката Белгия с население 8 милиона били затворени 50 000 предатели, във Франция с нейните 40 милиона — 30 000. Що се отнася до чистката сред административните органи, почти никой не бил уволнен. При това характерните особености на властта във Виши, като антипарламентаризъм, вражда към партията, клерикализъм и особен национализъм в духа на Морас, много напомняли аналогичните тенденции на РПФ. В резултат колаборационистите станали участници в „новата съпротива“, оглавявана при това от самия Дьо Гол.

Основната политическа линия на РПФ, насочена към смяна на парламентарната демокрация с авторитарен режим в съчетание с останалите особености на РПФ, я правели наследница на твърде стари и добре известни традиции. Най-големият социолог на онова време Андре Зигфрид писал за РПФ: „При Четвъртата република роялизъмът, или по-точно казано, бонапартизмът, продължава да съществува вече не във формата на десни партии, а във формата на антипарламентаризъм или авторитарни тенденции.“

9 Когато говорим за социалната природа на РПФ, не можем да пропуснем още една характерна подробност, която направо опровергава изявлението на Малро, че „РПФ — това са хората на метрото“. В ефектните речи на Дьо Гол трудно може да се намери отзвук от грижите, вълнуващи тогава народа, който запълвал във върховите часове на движението гарите на парижкия Метрополитен. Той не засягал въпросите за цените и работната заплата, не се изказвал против спекулантите и за усиляване на монополите, макар и да призовавал към „социална справедливост“. Ако беше постъпвал другояче, едва ли големите банки и монополите биха давали пари за пропаганда на РПФ.

По това време, през есента на 1947 г., от шумни пропагандни речи РПФ преминава към пряко атакуване на Четвъртата република. На 26 август било обявено, че във всички избирателни окръзи в предстоящите общински избори ще се кандидатираат голисти. Те развили яростна предизборна агитация и скоро празнували победа: в градове с население повече от 10 000 души кандидатите на РПФ събрали до 40 процента от гласовете! В Париж например в общинския съвет комунистите получили 25 места, социалистите — 8, МРП — 5, а голистите — 52 места. Председател на общинския съвет на столицата станал братът на генерала Пиер дьо Гол. Представители на РПФ заместили социалистите от кметските места на много известни градове: Бордо, Лил, Ница, Шартр, Нанси, Мюлуз.

Друг твърде показателен резултат от изборите бил пълният провал на настъплението на РПФ срещу компартията. Комунистите запазили позициите си и събрали 31 процента от гласовете. Успехите на РПФ се оказали за сметка на МРП, която изгубила две трети от гласовете, а също и за сметка на радикалите. Този изход на борбата имал не по-малко значение, отколкото победата на РПФ. Станало ясно, че новата организация не е чак толкова силно оръжие в борбата с комунизма. По-скоро старите партии постигнали нещо в това отношение, като отстранили например през май 1947 г. комунистите от правителството. А целият смисъл на събитията по това време се свеждал до своеобразно съревнование в борбата с комунистите между РПФ и останалите некомунистически партии.

Във всеки случай Дьо Гол можел да тържествува от победата. Бедата била другаде, че това били градски, а не парламентарни избори, и пътят към властта оставал, както и по-рано, още твърде дълъг. Що се отнася до парламента, още през август се правел опит да се създаде тук голистка група от представители на различни партии, които влизали, тъй да се каже, по съвместителство в „Съюза за защита на истинската демокрация“. Но това „дружество“, както го наричали, дало само 40 депутати. След общинските избори Дьо Гол предприел ново настъпление срещу парламента. Той заявил, че сега правителството представлява само слабо малцинство и затова е необходимо допитване до страната чрез провеждането на нови предсрочни избори, след които трябва да се направи коренна реформа на конституцията. Дьо Гол поискал Националното

събрание с мнозинство от двете трети от гласовете да вземе решение да се разпусне и да се проведат нови избори.

Този ултиматум срещнал решителното противодействие на всички основни партии в парламента. В светлината на неотдавнашните общински избори лидерите на социалистите, МРП, радикалите и десните разбрали, че не комунистите, а те самите първи ще станат жертва на Дьо Гол и ще бъдат принудени да слязат от политическата арена. На 28 октомври в Националното събрание се разиграла сцена „на републикански гняв“ и исканията на Дьо Гол били отхвърлени. Решаващо значение имал фактът, че всичко това ставало в обстановката на грандиозен размах на стачното движение в края на 1947 г., когато силата на работническата класа и компартията се проявили по най-нагледен начин. Ако в това време би започнало преработването на конституцията, събитията можели още повече да се изострят. Ето защо първият натиск на Дьо Гол върху Четвъртата република претърпял неуспех. По този начин се препоределила и съдбата на РПФ изобщо. Всичко това носело твърде изкуствения характер на внезапен изблик, на избухване: за продължително горене не достигал горивен материал. Основи за „новата съпротива“ нямало, защото не съществувал реален враг, окупатор, а съветската „опасност“, както ставало все ясно, се оказала мит. Некомунистическите партии започнали да водят политика на трета „сила“: против РПФ и против компартията. Андре Малро казвал: „РПФ е съпротивата, третата сила е Виши, а комунизмът е врагът“. Но френската буржоазия все повече се убеждавала, че именно „третата сила“ е най-действеното и надеждно средство за борба против комунизма, за разлика от твърде компрометираната РПФ. Радикали и десни започнали да се стремят към власт. Процесът на реставрация на предвоенната парламентарна система с появяването на РПФ само се засилил.

Пролетта на 1948 г. била висша точка в подема на „Обединението на френския народ“. През април се състоял първият общонационален конгрес на РПФ в Марсилия. Докладчикът Жак Сустел твърдял, че обединението се състои от милион и половина души. Закриването на конгреса било отбелязано с живописна церемония. В старото пристанище на понтоната била издигната огромна трибуна. Гигантска тълпа се събрала на кея. Дьо Гол произнесъл реч, в която нямало нищо ново. Той отдав-

на вече започнал да се повтаря. Много беден се оказал идеологичният арсенал на РПФ. Вече започвал упадък, който много силно се почувствувал през 1949 година. Броят на членовете на обединението намалял до 350 000.

През 1948 г. станали избори за Съвета на републиката. Успехът на РПФ се оказал повече от скромнен — 58 мандата. Даже заедно с присъединилите се до мнозинството 161 души било далеч. През март 1949 г. се състояли кантонални избори, които показали ново падане на влиянието на РПФ — тя събрала около 25 процента от гласовете.

Нищо така не отслабва една партия както неуспехите, особено партия, която възниква заради някаква близка конкретна задача, както било с РПФ. Започват вътрешни раздори, клюки, конфликти между парижкия щаб и местните организации. Все по-трудно става да се устройват огромни митинги, да се търсят помещения, да се намират пари. Главната слабост на РПФ се състояла в това, че само един човек можел да говори с масите — самият Дьо Гол. Към РПФ се прилепват много авантюристи. Бивши привърженици на властта на Виши, кагулари, членове на предвоенни фашистки лиги компрометират обединението в очите на обществеността. За организиране на митинги се налага да се привлечат „мускулести юначаги“, тъй като работниците по призив на компартията често устройват контрадемонстрации. Ръководителите на РПФ създават военизирани отряди, които прехвърлят с автомобили от град на град. В Гренобъл работата стига до употребата на огнестрелно оръжие от страна на хората на РПФ, при което стават обществено достояние такива факти, като използването на марсилски бандити в тази работа.

Дьо Гол не можел да не види загиването на създаденото от него движение, на чийто успех било вече трудно да се надява. Той с тревога съзнава, че целият този почин подронва престижа му, получен по време на войната. Пол-Мари дьо ла Горс в биографията на Дьо Гол пише: „Отдавна е минало времето, когато въпреки всяка критика срещу него той все още предизвиквал почти единодушно уважение. Като глава на партията поемал върху себе си сега всички удари и издържал всички перипетии на една безкрайна борба без слава и без надежда за близък успех. Ако неговото връщане към властта би било осигурено, лошите впечатления биха се заличили и в такъв

случай той твърдо би се надявал да върне изгубената чистота и възвишеност на личността си. В противен случай историята няма да се забави да произнесе присъда над съмнителната еволюция или дори прераждането на човека, който беше отправил призива от 18 юни 1940 година и беше станал изразител на стремежа за освобождението на страната. Няма съмнение, че предчувствайки понякога поражението, Дьо Гол предварително е изпитвал най-горчиви чувства.“

Но да се отстъпи било рано и той с още по-голяма твърдост и енергия продължавал да ръководи РПФ. Та обединението не било още минало главната проверка — парламентарните избори, които предстояли през 1951 година, още повече, че ставали събития, които сякаш потвърждавали правилността на линията на РПФ. През 1950 г. започнала войната в Корея, която рязко изострила международната обстановка. Изглеждало, че се оправдават мрачните пророчества на генерал Дьо Гол за неизбежността от голяма война. В страната растяло недоволството от политиката на често сменящите се кабинети на „третата сила“. На шията на Франция като тежко бreme висяла войната в Индокитай. Ръководителите на Четвъртата република отдавна вече забравили за самостоятелна външна политика. Никога Франция не била тъй далеч от „величието“, към което винаги мечтаел да я доведе Дьо Гол. Тя била сега само „зона на комуникации“ на НАТО, а нейните управници се мотаели на опашката на Държавния департамент на САЩ, без да смеят да проявяват и най-малката самостоятелност от страх да не изгубят американската „помощ“. Политиката по германския въпрос завършила с пълен крах: зад Рейн се възраждали силите на доскорошния смъртен враг. В края на 1950 г. френското правителство, възглавявано между другото от лондонския съратник на Дьо Гол Рьоне Плевен, се съгласило по принцип с ремилитаризацията на Западна Германия. Всичко, което било завоювано с цената на отчаяни усилия в годините на войната, когато Дьо Гол се борел като лъв със съюзниците за правата на Франция, било отишло на вятъра. При тези условия прекратяването на дейността на РПФ изглеждало на Дьо Гол съвсем неоправдано.

Генералът с изключителна енергия се опитва отново да разгори първоначалния пламък на „Обединението на френския народ“. Отново се свикват грандиозни митинги, разгръща се

пропагандаторската шумотевица. За 15 дена произнася 30 речи. И отново заплашващият глас на Дьо Гол предсказва на Франция гибелна съдба, ако тя не гласува за РПФ. В предизборното обръщение заявява: „Вътре в нашата страна се разгръща комунистическа дейност. Режимът на партиите е безсилен да я ликвидира. Той дава възможност на съветските агенти да подготвят нападение срещу нас... Отвън се надига съветската заплаха... Нашите атлантически съюзници нямат намерение в случай на нападение ефективно да защитават стария континент... По такъв начин нацията рискува, завоювана от своите противници, поробена от съюзниците си, да бъде разсипана от всички.“

Дьо Гол предсказва пълна победа на РПФ, разчитайки, че неговите кандидати навсякъде ще получат абсолютно мнозинство. Ето защо той дори пренебрегва сключването на всякакви предизборни съюзи. Самоуверено насрочва на своите привърженици „срещи в Шан-з-Елизе“ след победата. Един от неговите приближени — Гастон Палевски, обещава в навечерието на изборите: „Парламентарната група на РПФ ще бъде най-многочислената в събранието... Без протакане тя ще може да образува правителство на общественото спасение, ос на което ще бъде РПФ начело с генерал дьо Гол.“

На 17 юни 1951 г. става гласуването. РПФ получава 4 милиона гласа и 118 депутатски мандата. Разбира се, това не е малко в сравнение с другите некомунистически партии. Социалистите получават 104 места, МРП — 85, радикалите — 94, десните — 98. Но полученият резултат е много далеч от розовите надежди на Дьо Гол. Той сам се нарича „ограничен“. В сравнение с 1947 г. РПФ е понесла огромни загуби. Политическият наблюдател на „Монд“ Жак Фове пише, че гласовете, получени от Дьо Гол, били „нова демонстрация на традиционно явление, което явно представлява движение от бонапартистки тип и привлича дребните собственици от селата и градовете, кварталите и предградията.“ Но 118-те мандата, получени от РПФ, били съвършено недостатъчни не само да образуват правителство на „общественото спасение“, но и да имат решително влияние върху правителственото мнозинство. Следователно по отношение на целите, издигани от Дьо Гол, това било пълен провал.

Този провал добил особен смисъл на фона на резултатите,

получени от Френската комунистическа партия. От 1947 г. върху нея се стоварвали многобройни удари от всички страни. Не само РПФ, но и всички останали партии водели яростна, бясна кампания против комунистите. Цялата сила на печата и радиото, всички видове полицейски, административни и финансови средства били пуснати в ход. Комунистите били обявени за „сепаратисти“, „чуждестранна партия“, „агенти на съветите“ и пр. Въпреки всичко партията на френската работническа класа устояла. Тя получила на изборите повече от 5 милиона гласа и по този най-важен показател запазила положението на първа партия в страната. Оказало се, че партията на „сепаратистите“, на „чуждестранните агенти“ има по-здрави корени в националната почва, отколкото „Обединението на френския народ“. Факт, страшен за Дьо Гол.

Впрочем той признава в беседа с един журналист, че макар и броят на комунистите във Франция да не се увеличава, „комунизмът печели по сплотеност, по тежест. Расте неговата способност за действия. Комунистите са единствените решителни хора“. Това е своеобразно признание на провала на РПФ.

Пред генерала се изправил проблемът за по-нататъшната тактика на РПФ. Съществували две възможности: да се включи в многопартийния живот в комбинация с правителственото мнозинство и да получи заедно с другите партии от ненавистната „система“ късче власт, или да заеме непримирима позиция и да продължи борбата против Четвъртата република. Дьо Гол избрал втория път. Парламентарната фракция на РПФ трябвало да се старее да блокира, да подронва действието на парламентарния механизъм. „Трябва — казвал Дьо Гол — системно да се свалят правителствата. Това за нас е единственото средство да дойдем на власт.“

Не всички депутати от парламентарната група на РПФ се стремели към унищожаване на традиционния парламентаризъм и многопартийност толкова ревностно, колкото самият шеф на РПФ. Мнозина от тях предпочитали парламентарната игра, която им откривала път към министерски портфейли, към кариера. Това довело до сензационното дезертиране на 27 депутати от РПФ, които през март 1952 г. гласували въпреки мнението на генерал Дьо Гол за правителството на дясната партия на „независимите“ на Антоан Пине. Измяната на групата на голистите била още по-скандална поради това, че Пине

в миналото бил член на държавния съвет на Виши, а сега провеждал политика, решително противоречаща на исканията на Дьо Гол. Генералът откликнал с горчивите думи: „Аз спасявах Франция не за да я предам в ръцете на Пине.“

През април 1953 г. РПФ претърпяла съкрушително поражение в общинските избори, на които събрала всичко 10 процента от гласовете. На 6 май 1953 г. генерал Дьо Гол публикувал изявление, в което признал поражението на РПФ и предоставил на депутатите на РПФ в парламента свобода на действие. „Без всякакви извъртания“, като признал, че основаното от него обединение не постигнало целта си, генералът направил най-достойния за неговото име жест през цялото време на безславната история на РПФ.

Макар Дьо Гол и да признавал необходимостта от потайност, дори лицемерие в политиката, той се отличавал понякога върху фона на всички останали френски политически дейци с необикновена честност и откровеност. Може би това било добре пресметната хитрост? Във всеки случай неговите беседи и разговори в момента на краха на РПФ разкриват горчивината, разочарованието, обидата му от онези дейци от РПФ, които, получавайки депутатски мандати и мислейки само за кариерата си, били готови да действуват под каквато и да е политическа фирма. За тях той с презрение казвал: „Буржоазният прах се разпръсна.“ Що се отнася до неговата собствена съдба, генералът гледал на нея песимистично: „Това е краят на моите действия при съвременния режим.“ Той говорел за смъртта, за това, че ще го разберат след много години. Ето една от неговите мрачни сентенции от онези дни: „Ерата на гигантите засега завърши. Рузвелт си отиде, Сталин умря, Чърчил се готви да напусне сцената, Дьо Гол вече няма работа.“

И все пак неговата изключителна енергия, жизнена сила и неспокоен темперамент се бунтували срещу окончателното оттегляне от всяка дейност. По това време дал голямо интервю на журналиста Жан-Ремон Турну, в което направил твърде песимистична оценка на много явления и особено на положението на Франция, обаче завършил с оптимистична нота, когато заговорил за бъдещия „вътрешен 18 юни 1940 година“. „Този път — казал той — това ще стане не в Лондон... Ако трябва да повтора 18 юни, трябва да имам около себе си ядро от способни хора.“ Да, Дьо Гол бил наистина човек на дей-

ствието. И все пак той трябвало да отиде на село, в кулата си, при това, за разлика от 1946 г., този път неговото оттегляне се оказало съвсем не толкова почетно. Жан Лакутюр пише: „Този път той се върна не като герой, твърде велик за тези малки хора, но като изгубил гласа си пророк, когото не са чули.“

3

И

01

-0-

БМ

85